
ЕКОНОМІКА. ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ

УДК 332.36

<https://doi.org/10.31548/zemleustriy2021.03.01>

КОНЦЕПЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ У СУЧАСНИХ УМОВАХ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Й. М. ДОРОШ, доктор економічних наук, член-кореспондент НААН,

E-mail: landukrainenaas@gmail.com

Ш. І. ІБАТУЛЛІН, доктор економічних наук, академік НААН,

E-mail: shamilibatullin@gmail.com,

А. В. БАРВІНСЬКИЙ, кандидат сільськогосподарських наук,

E-mail: barv@ukr.net,

А. В. ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ,

E-mail: itarnopol0037@gmail.com,

О. В. САКАЛЬ, доктор економічних наук,

E-mail: o_sakal@ukr.net,

Інститут землекористування НААН України

Анотація. *Констатовано кризову ситуацію у використанні земельних ресурсів як в аграрних, так і неаграрних сферах землекористування в Україні. Однією з основних причин такої ситуації визначено відсутність досконалої системи нормативно-правових документів, які б реально регламентували науково обґрунтоване екологічно та економічно припустиме використання земель. Обґрунтовано концепцію використання та охорони земель в умовах розвитку цифрової економіки та суспільства України, яка може бути покладена в основу розробки відповідної державної цільової програми. Концепція визначає керівний напрям в організації і реалізації процесів забезпечення сталого розвитку землекористування, захисту земель від виснаження, деградації та забруднення в умовах ринку з високою пріоритизацією моніторингу земель і земельних відносин засобами автоматизованих інформаційно-аналітичних систем та дистанційного зондування Землі. Запропоновано принципи і підходи до розробки державної цільової програми використання та охорони земель. Окреслено і проаналізовано варіанти вирішення проблеми забезпечення раціонального використання та охорони земель. Визначено напрями, шляхи, етапи реалізації, інноваційну складову й очікувані результати та ефективність виконання державної цільової програми використання і охорони земель на основі розробленої концепції.*

Ключові слова: земельні ресурси, раціональне використання земельних ресурсів, моніторинг земель, заходи з охорони земель і ґрунтів.

Актуальність.

Високий рівень господарського освоєння території України визначає інтенсивний вплив антропо- та техногенезу на навколишнє природне середовище, в тому числі земельні ресурси, склад і характер процесів, які відбуваються у сфері використання земель. Понад 75 % земельного фонду України використовується у сільському господарстві, під житловою та промисловою забудовою. Рівень розорювання земель в державі досягає в середньому 54 %, а у деяких областях – 70 % і більше. Порушення екологічно збалансованого співвідношення земельних угідь негативно позначилося на стійкості агроландшафтів і спричинило значну техногенну ураженість екосфери. Внаслідок цього земельні ресурси прискореними темпами деградують, забруднюються й виснажуються, ставлячи під загрозу продовольчу безпеку. Кризова ситуація у використанні земельних ресурсів спостерігається і в неаграрних сферах землекористування. Загалом, сучасний соціологічний, економічний та екологічний стан земельних ресурсів значної частини України можна охарактеризувати як напружений, а подекуди кризовий, з тенденцією до погіршення, який значно зменшує соціальний та економічний розвиток України та її регіонів і негативно впливає на ландшафтне та біологічне різноманіття, здоров'я й умови проживання населення.

Однією з основних причин проблеми нераціонального використан-

ня земель та їх неналежної охорони вважаємо відсутність дієвої системи нормативно-правових документів, які безпосередньо б регламентували науково обґрунтоване екологічно та економічно припустиме використання земель. Відтак, існує необхідність розробки (загально)державної цільової програми використання та охорони земель, яка б визначила основні напрями використання й охорони земель країни на визначену перспективу та забезпечила сталий розвиток землекористування в Україні. Згідно із чинним законодавством передувати розробці такого програмного документу має обґрунтування його концепції [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дане дослідження демонструє розвиток ідей і напрацювань представників авторського колективу, представлені у таких публікаціях, зокрема [2–5]. Огляд переліку та змісту чинних нормативно-правових актів земельного законодавства свідчать про відсутність документу державного планування щодо використання й охорони земель, норми якого б регулювали комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання проблеми забезпечення раціонального використання та охорони земель. Така думка висловлюється низкою вчених, у фокусі уваги яких перебувають питання використання та охорони земель, наприклад, [6–8] та ін. Наведене свідчить про брак єдиного концептуального під-

ходу до досліджуваної проблеми, який би охоплював інституціональні, законодавчі, організаційні й фінансово-економічні механізми забезпечення раціонального використання та охорони всіх земель у межах території держави незалежно від форми власності й використання в умовах розвитку цифрової інфраструктури в Україні, що обмовило постановку мети нашого дослідження.

Мета дослідження – обґрунтувати концепцію використання та охорони земель, що визначатиме основні засади, пріоритети і ключові положення нормативно-правового забезпечення землеохоронної діяльності в Україні в умовах розвитку цифрової економіки та суспільства.

Матеріали і методи дослідження.

Досягнення поставленої мети дослідження передбачало використання сукупності загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання та ґрунтується на нормах Конституції України, Земельного кодексу України, Законів України «Про охорону земель» [2], «Про землеустрій», «Про меліорацію земель», «Про державний контроль за використанням та охороною земель» [8], «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про курорти», «Про використання земель оборони», «Про основи містобудування», затверджених програм документів державного планування у сфері використання земель, інших нормативно-правових і нормативно-технічних актів щодо земель і землекористування з врахування історичних, географічних, екологічних, економічних, а також демографічних особливостей регіонів України.

Результати дослідження та їх обговорення.

Концепція використання та охорони земель в умовах розвитку цифрової економіки та суспільства України розробляється з метою реалізації «державної політики України щодо забезпечення сталого розвитку землекористування, екологічно безпечних умов проживання населення і господарської діяльності, захисту земель від виснаження, деградації та забруднення, збереження ландшафтного і біологічного різноманіття в умовах ринкового середовища та необхідності в адаптації та пом'якшення наслідків зміни клімату» [2]. Динамічна інтеграція цифровізації в державну політику зумовлює високу пріоритизацію моніторингу земель і земельних відносин, що втілюється засобами автоматизованих інформаційно-аналітичних систем та дистанційного зондування Землі. Оперативність, об'єктивність, цілеспрямованість інформаційного забезпечення відіграватиме важливу роль при запровадженні цифрових процесів щодо використання та охорони земель.

Концепція визначає зміст державної цільової програми використання та охорони земель у частині встановлення принципів та підходів щодо розробки програми. Вважаємо, що програма має ґрунтуватися на принципах, задекларованих конференціями Організації Об'єднаних Націй в Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища і розвитку у 1992 році, з питань сталого розвитку у 2012 році, Конвенції Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці (2002 р.), Законів України «Про державне прогнозуван-

ня та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [3], «Про державні цільові програми», «Про охорону земель», інших нормативно-правових актів України, як пропонуємо доповнити принципами достовірності, актуальності, цілісності, об'єктивності, науковості, екологічності, еколого-ландшафтного та системного підходу, відкритості, інноваційності, законодавчого забезпечення та інших принципів, визначених чинним законодавством України.

Методологічну основу використання та охорони земель становлять такі підходи:

- 1) «врахування всіх аспектів біосферозахисного природокористування, тобто такого використання самовідновлювальних ресурсів біосфери, яке забезпечує її відтворення, функціональну рівновагу та еволюцію як базу соціально-економічного розвитку суспільства» [2];
- 2) «обґрунтування не окремих не-системних дій щодо охорони навколишнього природного середовища у межах декларативної боротьби з окремими деградаційними процесами, а врахування всіх складових цих процесів і явищ на землях усіх категорій та форм власності» [2];
- 3) «уникнення як економічного (максимальне підвищення продуктивності та прибутковості використання земельних ресурсів), так і екологічного (оптимізація агроландшафтів за параметрами природних екосистем) «екстремізму»» [5];
- 4) порівняльний аналіз можливих заходів щодо вирішення проблемних питань оптимальним варіантом.

Вирішення проблеми забезпечення раціонального використання та охорони земель є багатоаспектною,

відтак можливі мультивекторні і різномасштабні варіанти її розв'язання. Для обґрунтування оптимального нами було проаналізовано три варіанти, представлені на рис. 1.

З метою дотримання визначених принципів у процесі розробки програми використання та охорони земель передбачається:

- провести аналіз структури земельного фонду, його динаміки у межах України в цілому та у регіонах зокрема;
- вивчити стан використання земельних ресурсів у розрізі категорій земель, здійснити аналіз його стану;
- провести аналіз зарубіжного досвіду в галузі використання та охорони земель;
- навести характеристику деградаційних процесів та їхнього впливу на стан земельних ресурсів;
- визначити перелік розроблених та затверджених прогнозних і програмних документів щодо планування використання та охорони земель окремих галузей для узгодження дій і заходів.

Ураховуючи загальнодержавні інтереси, слід розробити:

- прогноз і пріоритети використання земельних ресурсів;
- основні напрями використання земель залежно від їхніх категорій;
- напрями сталого землекористування;
- пропозиції щодо раціонального—економічно ефективного та екологічно безпечного використання земель;
- головні напрями охорони земельних ресурсів;
- системи заходів із стабілізації деградаційних процесів ґрунтів, у тому числі заходи, щодо запобігання опустелюванню земель;

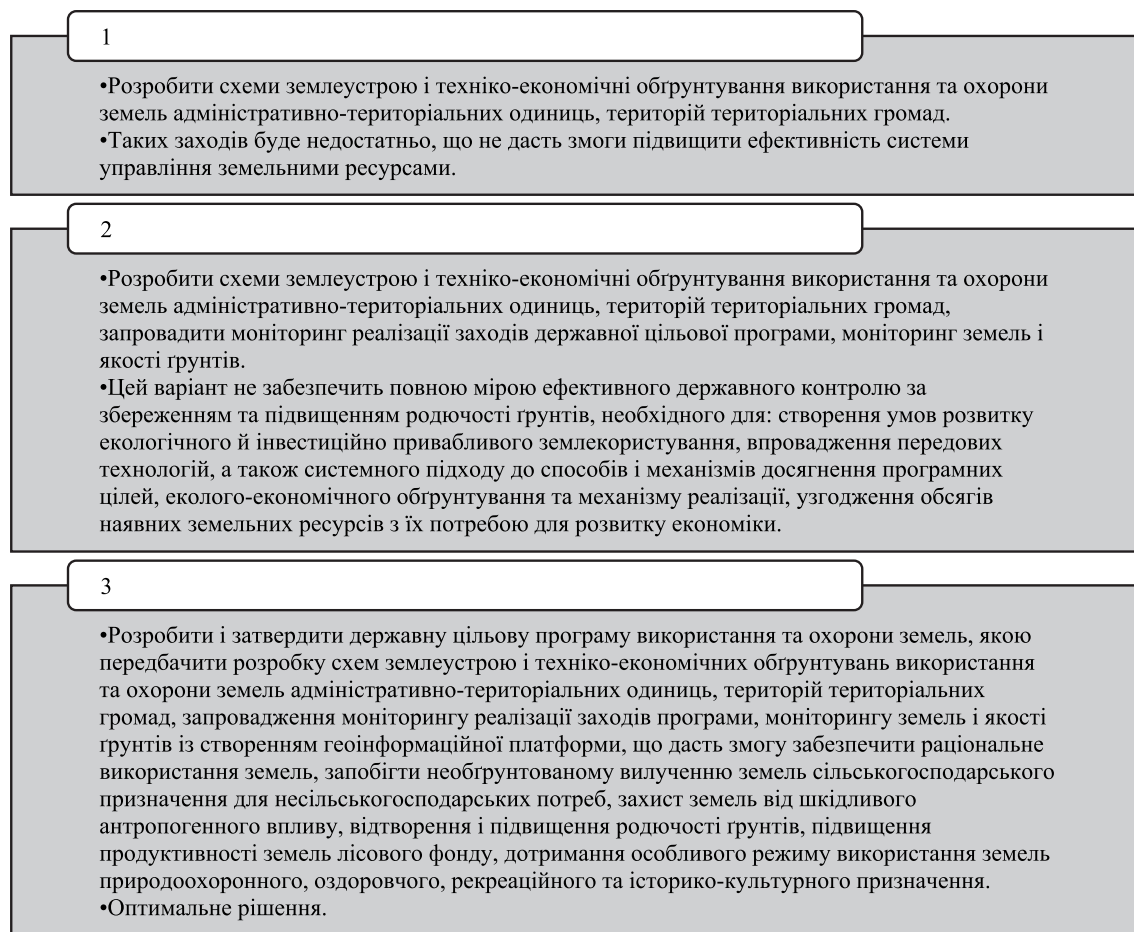

Рис 1. Варіанти вирішення проблеми забезпечення раціонального використання та охорони земель та оцінка їх дієвості

- шляхи охорони і відновлення родючості ґрунтів земель сільськогосподарського призначення;
- заходи пом'якшення й адаптації до зміни клімату;
- узгоджені заходи охорони земель лісового та водного фондів;
- напрями охорони земель природно-заповідного фонду й іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.

Плановані заходи повинні реалізовуватись шляхом розробки необхідної передпроектної, проектної й робочої землевпорядної документації, освоєння проєктів, з визначенням обсягів і джерел фінансування, проведенням моніторингу результатів їх реалізації.

Державна цільова програма використання та охорони земель реалізується шляхом розробки, прийняття і впровадження нормативно-правових та нормативно-технічних актів: Законів України, внесення змін і доповнень до «Законів України, постанов Кабінету Міністрів України, нормативно-правових та нормативно-технічних актів центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин, Державних стандартів і нормативів, землевпорядних регламентів, в тому числі шляхом впровадження економічних важелів» [1].

Для успішного досягнення мети програми використання та охорони земель доцільною є її реалізація поє-

тапно, відповідно до гостроти потреби, наявності матеріально-технічних, фінансових і трудових ресурсів, рівня нормативно-правового й нормативно-технічного забезпечення. Важливо, що перший етап повинен передбачати формування цілісного масиву законодавства, яке регулюватиме весь комплекс використання та охорони основного національного багатства – землі. Насамперед, протягом першого етапу має бути розроблено проекти законів та інших нормативно-правових актів, які мають регламентувати науково обґрунтоване екологічно безпечне й економічно доцільне використання земель в умовах відкриття ринку земель та децентралізації, наявності значної фрагментації дрібних землевласників та землекористувачів. Такі проекти повинні передбачати: вдосконалення законодавчого, наукового, інформаційного, організаційного забезпечення раціонального використання земельних ресурсів, та їх охорони, на загальнодержавному рівні, а також створення нормативно-правової й нормативно-технічної бази, включаючи класифікатори і землевпорядні регламенти, для реалізації програми в цілому; «розробку схем землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, територій територіальних громад» [1]; розробку критеріїв для здійснення моніторингу; засад моніторингу на основі автоматизованих інформаційних систем і технологій штучного інтелекту, включаючи дистанційне зондування Землі. Паралельно слід передбачити здійснення невідкладних та ефективних заходів щодо використання й охорони земель, які забезпечуватимуть досягнення позитивного економічного і соціального ефекту, припинення деградації ґрунтів.

На другому етапі пропонується впровадження заходів, передбачених «схемами землеустрою і техніко-економічними обґрунтуваннями використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, територій територіальних громад» [1]; розробка і впровадження алгоритмів та технологій автоматизованого збору, обробки і транспортування земельно-просторової інформації в рамках геоінформаційної автоматизованої платформи національного рівня. У зазначеній автоматизованій системі також доцільно проводити моніторинг здійснення заходів, намічених програмою.

Враховуючи статус загальнодержавної програми використання та охорони земель, на здійснення її заходів розробляються відповідні регіональні й галузеві з урахуванням стану земельних ресурсів, специфіки землекористування, можливостей матеріального й ресурсного забезпечення виконання запланованих заходів шляхом розробки і впровадження:

- «схем землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, територій територіальних громад» [1];
- цифрових процесів при здійсненні землеустрою, моніторингу та оцінки земель;
- критеріїв і технологій для здійснення моніторингу земель на основі алгоритмів штучного інтелекту;
- комплексної обробки даних про землю і земельні ділянки із різних джерел офіційних реєстрів країни;
- автоматизованої платформи для моніторингу земель і якості ґрунтів на всіх рівнях управління на основі сучасних цифрових процесів і технологій.

Інноваційною складовою державної цільової програми використання та охорони земель в умовах розвитку цифрової економіки та суспільства України є розробка автоматизованої системи моніторингу земель на основі використання даних дистанційного зондування Землі, штучного інтелекту, цифровізації процесів та даних для отримання коректної інформації про стан земельних ресурсів і здійснення контролю за їх використанням та охороною.

Здійснення заходів державної цільової програми використання та охорони земель базується на оперативному впровадженні результатів фундаментальних і прикладних науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт за такими напрямками:

- розробка концептуальних підходів до використання та охорони земель;
- розробка наукових основ та методів землевпорядкування, охорони земель при зміні форм власності на землю та цільового призначення;
- удосконалення методології оптимізації землекористування та обліку земельних ресурсів в сучасних умовах;
- планування, прогнозування й організація раціонального використання та охорони земель;
- розробка державних стандартів, землевпорядних регламентів і нормативів використання та охорони земель;
- розробка науково-методичних засад здійснення моніторингу земель на основі дистанційного зондування Землі, ГІС-технологій і т. ін.

Важливим є створення в системі «центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин, наукового центру із стандартизації й нормування щодо використання та охорони земель» [3].

Висновки і перспективи.

Концепція використання та охорони земель в умовах розвитку цифрової економіки та суспільства України є основою для розроблення державної цільової програми економічного характеру, заходи якої спрямовані на вирішення проблеми нераціонального використання та деградації, забруднення й виснаження земельних ресурсів, що потребує державної підтримки, координації діяльності органів влади та місцевого самоврядування, забезпечення міжгалузевих і міжрегіональних зв'язків технологічно пов'язаних галузей та виробництва. «Поетапна реалізація програми шляхом здійснення комплексу організаційних, правових, еколого-економічних та інших заходів дасть змогу зупинити процеси деградації ґрунтового покриву, передусім, мінімізувати ерозійні процеси, створити стійку систему нарощування біоресурсного потенціалу земель і підвищити економічну ефективність їх використання» [3]. У результаті виконання передбачених програмних заходів розвитку у контексті цифрової економіки та суспільства України очікуються низка результатів та ефектів, зокрема: розроблення природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, ґрунтового-ерозійного й інших видів районування земель України, які узагальнюють уявлення про земельний фонд країни і є основою інформаційної бази та обґрунтування системи природоохоронних заходів; запровадження цілісної системи нормативно-правових і нормативно-технічних актів у галузі використання, обліку та охорони земель; запровадження режиму використання земель у захисних і охоронних зонах; запро-

вадження періодичного ґрунтового обстеження; вдосконалення моніторингу на землях усіх категорій та форм власності; запровадження ринкових механізмів щодо використання й охорони земель, що дасть змогу зміцнити ринкові засади в економіці країни; посилення державного характеру землеустрою і вдосконалення управління у галузі використання та охорони земель; розроблення моделі сталого землекористування для природно-сільськогосподарських регіонів України й забезпечення сталого розвитку землекористування в цілому; розроблення науково-методичних засад здійснення моніторингу земель на основі дистанційного зондування Землі, ГІС-технологій і т. ін.; запровадження обмеження щодо використання земель. Перспективою подальших розробок є деталізація й конкретизація заходів державної цільової програми використання та охорони земель і планів їх реалізації.

Список літератури

1. Про державні цільові програми [Електронний ресурс] : Закон України 18 березня 2004 року № 1621-IV ; редакція від 24.10.2020. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text>
2. Дорош Й. М. Законодавче забезпечення регулювання в галузі використання та охорони земель / Дорош Й. М. [та ін.] // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2021. – № 2. – С. 14–25. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2021.02.02>
3. Дорош Й. М. Використання ідеології інфраструктури геопросторових даних для створення системи обліку та управління земельно-майновими комплексами підприємств та територіальних громад, в тому числі ОТГ / Й. М. Дорош, Ш. І. Ібатуллін, Є. А. Тарнопольський, О.

М. Кравченко // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2020. – № 4. – С. 49–56. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2020.04.06>

4. Дорош Й. М. Концептуальні підходи функціонування автоматизованої системи моніторингу земель / Й. М. Дорош, А. В. Тарнопольський, Ш. І. Ібатуллін // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2020. – № 2–3. – С. 111–118. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2020.02.11>
5. Ібатуллін Ш. І. Основні вимоги до розробки програмного забезпечення автоматизованої системи моніторингу земель / Ш. І. Ібатуллін, О. С. Дорош, А. В. Тарнопольський // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2020. – № 2–3. – С. 119–126. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2020.02.12>
6. Третьяк А. М. Концепція державної програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2030 року / Третьяк А. М. [та ін.] // Агросвіт. – 2020. – № 19–20. – С. 24–31. DOI: [10.32702/2306-6792.2020.19-20.24](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.19-20.24)
7. Добряк Д. С. Сучасний землеустрій – основоположний інструмент в забезпеченні раціонального використання та охорони земельних ресурсів / Д. С. Добряк, С. М. Жолобова // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2018. – № 4. – С. 21–31. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2018.04.03>
8. Барвінський А. В. Нормативно-правове регулювання охорони земель в процесі здійснення земельної реформи / А. В. Барвінський, І. П. Купріянич, О. А. Герасименко // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2020. – № 2–3. – С. 55–66. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2020.02.06>

References

1. Zakon Ukrainy «Pro derzhavni tsilovi prohramy» vid 18 bereznia 2004 roku № 1621-IV redaktsiia vid 24.10.2020. Avail-

- able at : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text>
2. Dorosh Y.M., A.V. Barvinskyi, I.O. Novakovska, B.O. Avramchuk, M.P. Stetsiuk (2021). Zakonodavche zabezpechennia rehuliuвання v haluzi vykorystannia ta okhorony zemel. Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel 2, 14–25. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2021.02.02>
 3. Dorosh Y. M. Sh. I. Ibatullin, Ye. A. Tarnopolskyi, O. M. Kravchenko (2020). Vykorystannia ideolohii infrastruktury heoprosorovykh danykh dlia stvorennia systemy obliku ta upravlinnia zemelno-mainovymy kompleksamy pidpriemstv ta terytorialnykh hromad, v tomu chysli OTH. Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel, 4, 49–56. <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2020.04.06>
 4. Dorosh Y.M., Tarnopolskyi A.V., Ibatullin Sh. I. (2020). Kontseptualni pidkhody funktsionuvannia avtomatyzovanoi systemy monitorynhu zemel. Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel, 2–3, 111–118. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2020.02.11>
 5. Ibatullin Sh. I., Dorosh O.S., Tarnopolskyi A.V. Osnovni vymohy do rozrobky prohramnoho zabezpechennia avtomatyzovanoi systemy monitorynhu zemel. Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel, 2–3, 119–126. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2020.02.12>
 6. Tretiak A. M., Tretiak V.M., Skliar Yu.L., Kapinos N.O., Tretiak N.A. (2020). Kontseptsii derzhavnoi prohramy rozvytku zemelnykh vidnosyn v Ukraini na period do 2030 roku. Ahrosvit, 19–20, 24–31. DOI: [10.32702/2306-6792.2020.19-20.24](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.19-20.24)
 7. Dobriak D.S., Zholobova S.M. (2018). Suchasnyi zemleustrii – osnovopolozhnyi instrument v zabezpechenni ratsionalnoho vykorystannia ta okhorony zemelnykh resursiv. Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel, 4, 21–31. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2018.04.03>
 8. Barvinskyi A.V. Kupriianchuk I.P., Herasymenko O.A. (2020) Normatyvno-pravove rehuliu-

vannia okhorony zemel v protsesi zdiisnennia zemelnoi reformy Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel, 2–3, 55–66. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2020.02.06>

Y. Dorosh, Sh. Ibatullin, A. Barvinskyi, A. Tarnopolskyi, O. Sakal
THE CONCEPT OF LAND USE AND PROTECTION IN MODERN CONDITIONS OF SOCIAL DEVELOPMENT OF UKRAINE

<https://doi.org/10.31548/zemleustriy2021.03.01>

Abstract. *The crisis situation in the use of land resources in both agrarian and non-agrarian spheres of land use in Ukraine is stated. One of the main reasons for this situation is identified the lack of a perfect system of legal documents that would really regulate scientifically sound environmentally and economically acceptable land use. The concept of land use and protection in the conditions of development of the digital economy and society in Ukraine which can be used for development of the corresponding state target program is substantiated. The concept defines the guiding direction in the organization and implementation of processes of sustainable land use, protection of lands from depletion, degradation and pollution in market conditions with high priority of monitoring of land and land relations by automated information-analytical systems and remote sensing of the Earth. The principles and approaches to the development of the state target program of land use and protection are proposed. Options for solving the problem of ensuring the rational use and protection of land are outlined and analysed. The directions, ways, stages of realisation, innovative component and expected results and efficiency of execution of the state target program of use and protection of lands on the basis of the developed concept are defined*

Keywords: *land resources, rational use of land resources, land monitoring, land and soil protection measures*

**И.М. Дорош, Ш. И. Ибатуллин,
А. В. Барвинский,**

А.В. Тарнопольский, О.В. Сакаль

**КОНЦЕПЦИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ И
ОХРАНЫ ЗЕМЕЛЬ В СОВРЕМЕННЫХ
УСЛОВИЯХ ОБЩЕСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ
УКРАИНЫ**

[https://doi.org/](https://doi.org/10.31548/zemleustriy2021.03.01)

[10.31548/zemleustriy2021.03.01](https://doi.org/10.31548/zemleustriy2021.03.01)

Аннотация. Констатировано кризисную ситуацию в использовании земельных ресурсов как в аграрных, так и неаграрных сферах землепользования в Украине. Одной из основных причин такой ситуации определены отсутствие совершенной системы нормативно-правовых документов, которые бы реально регламентировали научно обоснованное экологически и экономически допустимо использование земель. Обоснована концепция использования и охраны земель в условиях развития цифровой экономики и общества Украины, которая может быть положена в основу разработки соответствующей государственной целевой

программы. Концепция определяет руководящее направление в организации и реализации процессов обеспечения устойчивого развития землепользования, защиты земель от истощения, деградации и загрязнения в условиях рынка с высокой приоритизацией мониторинга земель и земельных отношений средствами автоматизированных информационно-аналитических систем и дистанционного зондирования Земли. Предложены принципы и подходы к разработке государственной целевой программы использования и охраны земель. Предложены и проанализированы варианты решения проблемы обеспечения рационального использования и охраны земель. Определены направления, пути, этапы реализации, инновационная составляющая, а также ожидаемые результаты и эффективность выполнения государственной целевой программы использования и охраны земель на основе разработанной концепции.

Ключевые слова: земельные ресурсы, рациональное использование земельных ресурсов, мониторинг земель, мероприятия по охране земель и почв